

folytatólagos feldolgozását vettük tervbe:

Irányítás és szervezés a modern társadalomban.

Az iskolavezetés racionalizálásának néhány problémája.

Az általános iskolák nevelői közösgének irányításával kapcsolatos szociálpedagógiai problémák.

Demokratizmus az iskolavezetésben.

Az oktató-nevelő munka tudományos irányítása.

Az iskolaigazgató szervező munkája.

Az iskolavezetés néhány elméleti problémája.

Az iskolai ellenőrzés tartalma, módszerei és formái.

Hogyan segítheti az igazgató az úttörő munkát.

Az iskolai nevelőmunka irányításának alapvető elvei.

Az osztályfőnökök munkájának irányítása.

Az iskolafelügyelet néhány problémája.

A pedagógiai kutató-kísérletező munka módszerei.

Technikai fejlődés és a pedagógia további fejlődése.

Az ellenőrzés mint az irányítás lényeges része.

Az igazgató és az esztétikai nevelés.

A tanári munka motivációjának jelentősége az iskolavezetés szempontjából.

A szociálpszichológia és az iskolavezetés.

Az iskolavezetés elméleti megalapozásának néhány problémája.

Az oktatás tartalmának szerepe az oktatási folyamat irányításában.

A nevelők alkotó munkájának tervszerű irányítása.

Hogyan válhat az igazgató személyiséggé.

A tanulók gondolkodásának fejlesztése az oktatás folyamatában.

Az iskolavezetés rendszere.

A szociálpszichológia fogalma és helyzete.

Az irányító munka tudományos megszerzése.

Tudomány és a társadalom irányítása.

Kibernetika és társadalom.

Arra kérjük az iskolavezetés problémái iránt érdeklődő igazgató kartársakat, szíveskedjenek levélben közölni, hogy a felsorolt témák közül melyek lennének azok, amelyek a legtöbb segítséget nyújthatnák munkájukhoz, illetve a felsorolt témákon kívül milyen igazgatással kapcsolatos problémák kifejtése lenne kívánatos.

Megemlékezés MÓCZÁR MIKLÓSRÓL (1884—1971)

A rovarvilág tudós kutatója 65 évvel elélt kapott tanári oklevelet a budapesti Paedagogiumban. Az egykori alma mater jogutódja, a szegedi Tanárképző Főiskola ez idei diplomaosztó ünnepségét és a „vasdiploma” átvételét már nem érhetette meg. A friss diplomával útnak induló és az alma materbe arany-, gyémánt- és vasdiploma átvételére visszatérő pedagógusok találkozása mindig felemelően szép és tanulságos élmény. Szépsége talán nem is annyira az elért eredmények csodálatából, hanem a saját álmok, tervek és törekvések felidézéséből, a magunkra találás izgalmasából fakad. Egy-egy tanári életmű vagy a már megtett úttal kapcsolatos vallomás értékes tanulságokkal is szolgál. Móczár Miklós gazdag életútja különösképpen tanulságos.

Életrajzában ezt olvashatjuk: „Kiskunfélegyházán születtem. Edesapám 15 gyermeke

közül a 12.-nek. Foglalkozása szélmalom-építő ácsiparos volt, aki 2 hold saját földjén is „gazdálkodott”... Életfeladatomban lett az ipari munkásság és a dolgozó parasztság anyagi, erkölcsi és kulturális emelése, továbbá a természetben való búvárkodás. Ezért lettem pedagógus.”

Egyetemi tanulmányait az Apponyi Kollégium tagjaként 1908-ban fejezte be. Kasán, Kiskunfélegyházán, majd Jászberényben szolgált a nevelőképzés ügyét. 1930-tól nyugdíjba menéséig, 1943-ig a jászberényi tanítóképző igazgatója. 1913—1940-ig 25 tankönyvet írt elemi és polgári iskolák, illetőleg tanítóképzők számára. Ezek a tankönyvek nemcsak arról tanúskodnak, hogy szerzőjük évtizedeken át milyen nagy mértékben járult hozzá a biológiai ismeretek terjesztéséhez, hanem arról is, hogy a tankönyvíró minden tekintetben azonosulni tu-

dott azokkal a követelményekkel, amelyeket a tanári pálya vele szemben támasztott. Fél-száznál több pedagógiai tárgyú cikke és tanulmánya pedig az elvek gyakorlati megvalósítását példázza. Benne a kutató és cselekvő ember eggyéforrt. Az újnak, célszerűnek a kutatása szinte alaptermészetévé vált. Ezekben a tanulmányokban az is kifejezésre jut, hogy az oktatás, nevelést és tudományos munkát össze tudja hangolni. Egyéni igényeinek, belső szükségleteinek kielégítését ez az összehangolt tevékenység jelentette. Már az 1909-ben megjelent nagyobb tanulmányában ezt olvashatjuk: „Az alábbiakban a tudomány, a tanítás és a nevelés követelményeit is kielégítő iskolai gyűjtemény összeállításának módját közlöm.” (*A rovarok száraz úton való kikészítése gyűjtemények számára*. Különlenyomat az Orsz. Ped. Könyvtár és Tan-szermúzeum Hiv. Értesítőjéből. 1909. 1. sz. 1—29. old.)

A tudás- és ismeretközlés vágya, a tanári hivatásnak ez a jellemző vonása egy egész életen át módszertani közlemények megírására, az iskolai és iskolán kívüli pedagógiai munka továbbfejlesztésére készítette. Legtöb-bet és talán legszívesebben az állattan tanításával foglalkozott. (Ilyen vonatkozású tanulmánya pl. „*Állattani óra a tanítóképzőben*” vagy „*Az állattani és földtan tanítása a tanítóképző-intézetben*”, Magyar Tanító-képző 1929/3., ill. 1936/5. számában.) A leg-több kiadást viszont az „*Olcsó népiskolai vegytani kísérletek*” c. könyvecskéje érte meg. Ez utóbbi munkamódszer-átadásával az angol pedagógiai körök is foglalkoztak („*Inexpensive Home — made Instruments for chemical Experiments*” — Educational Hand-work, 1938. London, XXXI.: No. 178.) — A természettudományi ismereteknek már fő-iskolai hallgató korában is lelkes propa-gálója. A „Paedagogiumi hallgatók szépiro-dalmi és tudományos folyóiratát”-nak, az *IFJÚSÁGNAK*-nak természettudományi ro-varát vezeti, s itt jelenik meg első cikke: „*A levelek színváltozása ősszel*”. (V. évf., 1905. 3. sz.)

A különféle népművelési folyóiratokban (*Magyar Népművelés, Iskolán kívüli Népmű-velés, Pestvármegyei Népművelés*) megjelent közel 30 cikke is tanulságos olvasmány. Okos tanácsaiból, ötletes szempontjaiból kiérzhető, hogy kedvvel, természetesen mozog témáinak közegében, mint az olyan pedagógus, akit a dolgozó nép iránti felelősségérzete avatott népművelési íróvá. Két népművelési filmjének („*Hogyan természetűnk több burgonyát?*” és „*A talaj víztartalmának megőrzése*”) mondanivalója ma is időszerű.

A meghirdetett elvek gyakorlati alkalma-zását példászerű tudással és rendkívüli pe-dagógiai szenvedéllyel oldotta meg. Nem-csak hirdette pl. a szemléltetés fontosságát és a házilag készíthető szemléltetési-kísérleti eszközök szükségességét, hanem ezek készí-tési módját tanfolyamokon, szemináriumokon a tanítók százainak tovább is adta. A Jász-berényi tanítóképzőben több évi, általa meg-szervezett munkával házilag és nagyrészt hulladékanyagból közel 3000 szemléltető esz-köz készült el a szertárak számára. Amikor pedig az intézetben és az iskola előtti út-vonalon imponáló virágkultuszt létesít, arra törekszik, hogy kielégítse a leendő nevelők egyfajta esztétikai élményigényét és egyben példát is nyújtson.

Gyűjtő, kutató tudományos működésének a maradandóság szempontjából talán legmeg-foghatóbb eredménye az a 25, üvegfedeles dobozban, mintaszerűen elrendezett hártás-szárnyú rovargyűjtemény, amelyet a Műve-lődésügyi Minisztérium teljes egészében vé-dettnek nyilvánított. Gyűjtéseinek nagy ré-szét tudományosan is feldolgozta. Entomoló-giai tanulmányai a *Rovártani Lapok*-ban, a *Folia Ent. Hungarica*-ban és a *Fragmenta Faunistica Hung.*-ban jelentek meg. (Ezek közül 20-at a felszabadulás után már mint nyugdíjas publikált!) Nyugalomba vonulása távolról sem jelentett számára tértelenséget. Éppen ellenkezőleg: — és ez is nagyon ta-nulságos — kapcsolata a tudományos világ-gal még szorosabb lett, élete teljesen a tuda-mány szolgálatába szegődött. A *Fauna Hun-gariae*-sorozatban megjelent füzetei híven tükrözik azt az eredményes tudományos munkát, amelyet közel két évtizeden át az Orsz. Természettudományi Múzeum Állat-tárában végzett.

Ide kívánczok még két, a vezetői stílus szempontjából különösképpen tanulságos me-gnyilatkozása. Ellenőrző értekezleten az egyik buzgó fiatal tanár javaslatával kapcsolatban szerény, szinte kérlelő hangon megjegyezte: „Ne feledjük, elégtelen könnyű osztogatni. Ám, ha úgy gondoljuk, hogy leendő peda-gógusárunk fejlődése érdekében minden tőlünk telhetőt meg is tettünk, akkor ne tétó-vázzunk.” — Ősszel és tavasszal, amikor az intézeti tenispályán délutánonként vidá-man pattogott a labda, gyakran megjelent az igazgatói irodában. Az éppen szolgálatos fiatal tanárt ilyenkor felszólította, hogy menjen ki teniszezni. A munkát helyette ő végezte el. A szabadkozásokra mindig azt felelte: „Mondtam már, hogy nem baj, ha az igazgató az is megkísérli, hogy — némi áldozattal — tanárainak örömet szerezzen.”

Dr. Szőrényi József